

OFFENTLIGE FINANSER 24. marts 2020

DEBATINDLÆG

Skrevet af

Erik Bjørsted

Cheføkonom

Staten har råd til at låne milliardbeløb – alternativet kan blive meget dyrt

Politikerne har åbnet for statskassen for at holde hånden under økonomien under coronakrisen. Det kan blive nødvendigt med yderligere tiltag, som vi roligt kan finansiere med lån.

Kontakt

Kommunikationschef

Jesper Kirkbak

📞 50 73 71 34

✉️ jk@ae.dk

Mange danskere ser sikkert måbende med på skærmene for tiden.

De økonomiske konsekvenser af den verdensomspændende coronapandemi er i gang med at ramme den danske økonomi. Det har fået de danske politikere til at åbne statskassen ved at præsentere den ene vækstpakke efter den anden.

De gør det de for at holde hånden under den danske økonomi, men når vækstpakkerne løber op i trecifrede milliardbeløb, kan pengeposerne fremstå uvirkelige.

Stik imod finanskrisens håndtering

Det tryghedskabende er, at initiativerne bakkes ivrigt op af økonomer bredt set – ikke mindst af forhenværende og nuværende vismænd. Selv økonomer, som normalt argumenterer for en stram finanspolitik, siger, at politikerne ikke skal holde sig tilbage. Faktisk har de på det kraftigste opfordret politikerne til at skrue endnu mere op for vækstpakkerne.

” *Selv økonomer, som normalt argumenterer for en stram finanspolitik, siger, at politikerne ikke skal holde sig tilbage.*

Erik Bjørsted, cheføkonom i AE

Situationen står i skærende kontrast til debatten om, hvordan vi skal få råd til den grønne omstilling og retten til tidlig tilbagetrækning. Og det går stik imod den krisehåndtering, man valgte i kølvandet på finanskrisen i slutningen af 00'erne, hvor man strammede finanspolitikken, fordi man blev bekymret for de offentlige finanser og gælden.

Hvad er der sket? Er alle da blevet vanvittige, kan man næsten høre Maude Varnæs fra Matador sige.

Beslutsomhed og handlekraft

Nej, verden er ikke gået fra forstanden. Tværtimod viser regeringen, folketinget, erhvervsorganisationerne og fagbevægelsen i disse dage en utrolig beslutsomhed og handlekraft i en ekstremt vanskelig situation for dansk økonomi, som vil gå over i historiebøgerne.

Alle involverede i forhandlingerne ved, hvad der er på spil. Virusudbruddet kan meget vel trække ud, og vi risikerer, at det hele udvikler sig til en økonomisk krise, som vi ikke har set magen til siden finanskrisen.

” *Alle de gevinster, vi har opnået i løbet af opsvinget, vil blive tabt på gulvet.*

Erik Bjørsted, cheføkonom i AE

Tusindvis af arbejdspladser kan ryge. Hele verdensøkonomien er ramt, og for mange danskere vil der ikke være et arbejde at vende tilbage til, hvis vi ikke gør noget.

Arbejdsløsheden vil vokse eksplosivt, og mange vil falde ud over kanten af arbejdsmarkedet. Alle de gevinster, vi har opnået i løbet af opsvinget, vil blive tabt på gulvet. Væk er den rekordhøje beskæftigelse og det laveste antal overførselsmodtagere siden 1987. Vi har slet ikke råd til at lade være.

Ikke et husholdningsbudget

Mange tænker nok ubevidst på Danmarks økonomi som en husholdningsøkonomi, hvor pengene skal stemme. Derfor vil mange være fuldstændig uforstående over for politikernes strategi og store pengeposer. Det er dog ikke en god sammenligning.

Almindelige mennesker skal betale deres lån tilbage i løbet af deres liv, og bankerne ved, at folk får sværere ved at betale, når de skal leve af deres pension.

” *Lande lever så at sige evigt, og deres indkomst (BNP) bliver ved med at stige, fordi vi hele tiden bliver mere produktive.*

Erik Bjørsted, cheføkonom i AE

Sådan er det ikke for lande. Lande lever så at sige evigt, og deres indkomst (BNP) bliver ved med at stige, fordi vi hele tiden bliver mere produktive. Lande får derfor lettere og lettere ved at betale deres gæld tilbage, efterhånden som tiden går. Når renterne er lavere end BNP-væksten, som de har været i de senere år, kan staten oven i købet betale sin gæld tilbage uden at hæve skatterne.

Misundelsesværdige kernesunde

En finansminister skal naturligvis passe på pengene, men en finansminister skal også huske, at hvis krisen trækker ud, kan det blive en ond spiral og meget dyrt for samfundsøkonomien og de offentlige finanser.

” *En finansminister skal derfor tænke omvendt af en almindelig husholdning.*

Erik Bjørsted, cheføkonom i AE

En finansminister skal derfor tænke omvendt af en almindelig husholdning. Når det går godt i økonomien, skal finansministeren være påpasselig med at bruge penge. Når det omvendt går skidt i økonomien, skal finansministeren holde hånden under økonomien ved at øge de offentlige udgifter.

Det kan han gøre ved at udstede statsobligationer og dermed låne pengene. Men er det overhovedet ansvarligt sådan at poste trecifrede milliardbeløb ud i samfundet på baggrund af lånte penge?

Det korte svar er ja. Faktum er, at Danmark har kernesunde offentlige finanser, som mange lande misunder os.

Derfor nyder vi også den højeste mulige kreditværdighed hos Moody's, Standard & Poors og alle de andre kreditratingsbureauer.

Den offentlige gæld er over en lang årrække blevet vendt til en nettoformue på 3,9 procent af BNP. Hvis vi for eksempel låner 230 milliarder kroner, vil vi stadigvæk ende med at have den syvendelaveste gæld i Vesteuropa. Lavere end for eksempel Holland, Finland og Tyskland.

” *Faktum er, at Danmark har kernesunde offentlige finanser, som mange lande misunder os.*

Erik Bjørsted, cheføkonom i AE

Samtidig har danskerne en kæmpe udlandsformue på 1.848 milliarder kroner – bl.a. som følge af de sidste mange års store overskud på betalingsbalancen.

Dertil kommer, at renterne i øjeblikket er rekordlave. Centralbankerne har igen lempet pengepolitikken, som betyder, at renterne vil forblive lave i lang tid. Det er netop, nu vi skal låne.

Selv 20-årige statsobligationer bliver p.t. solgt til en negativ nominel rente.

Ingen henstilling fra EU

Men risikerer vi ikke bare at skulle samle en kriseregning op bagefter?

” *EU anser situationen for ekstraordinær.*

Erik Bjørsted, cheføkonom i AE

Nej. I modsætning til i 2010 får vi ikke en henstilling fra EU. Unionens finansministre har netop besluttet, at finanspagten ikke må stå i vejen for krisehåndteringen.

EU anser situationen for ekstraordinær, og derfor bliver de udgifter, vi bruger på at mildne konsekvenserne af krisen, ikke bagefter fulgt op med et krav om at spare. Det er et ekstremt vigtigt skridt, EU har taget, og som giver os langt bedre muligheder for at bekæmpe den aktuelle krise.

Finansministeriet har også gjort det klart, at budgetloven ikke kommer til at stå i vejen for krisehåndteringen. Det betyder konkret, at de øgede ressourcer, som sundhedsvæsenet nu har brug for til at håndtere virusudbruddet, ikke skal finansieres ved, at man tager pengene fra andre steder i den offentlige sektor for at få balance på de offentlige budgetter.

” *Finansministeriet har også gjort det klart, at budgetloven ikke kommer til at stå i vejen for krisehåndteringen.*

Erik Bjørsted, cheføkonom i AE

Det er også vigtigt at huske på, at mange af de initiativer, der nu bliver iværksat, er midlertidige. Der er ikke tale om permanent højere offentlige udgifter. Derfor bliver den strukturelle saldo, som er et mål for den underliggende sundhedstilstand på de offentlige finanser, og som er det afgørende mål for det finanspolitiske råderum, ikke påvirket. Da man i sin tid udbetalte efterlønsbidragene i 2012 og 2018, blev det også set som et ekstraordinært engangsforhold, som ikke påvirkede den strukturelle saldo.

Hvad skal man så bruge pengene til?

Her og nu drejer det sig om at sikre, at virksomheder, selvstændige og lønmodtagere kan holde sig oven vande og ikke drukner. Det drejer sig om, at vi alle kommer så helskindet gennem de næste par måneder som muligt, så vi hurtigt kan rejse os igen.

Der er dog stor risiko for, at det bliver svært at få tændt op under økonomien igen. Jo dybere krisen bliver de næste par måneder, jo større spor vil den trække.

Flere initiativer postcorona

Derfor kan det blive nødvendigt med flere initiativer, når vi er forbi selve sundhedskrisen. Det vi kunne kalde for postcorona.

Initiativerne til den tid kan omfatte investeringer i energirenovring af bygninger, ligesom de renoveringsprojekter, der ligger hos kommunerne, regionerne og staten skal op af skuffen. Sådanne investeringer kan også fint suppleres med de renoveringsprojekter, som Landsbyggefonden hurtigt kan sætte i gang.

” *Renoveringsprojekter har den fordel, at det er en meget direkte saltvandsindsprøjtning i det økonomiske kredsløb.*

Erik Bjørsted, cheføkonom i AE

Renoveringsprojekter har den fordel, at det er en meget direkte saltvandsindsprøjtning i det økonomiske kredsløb, som også skaber masser af arbejdspladser i andre brancher end bare i byggeriet. Bygge- og anlægsbranchen er for eksempel afhængige af en masse serviceydelser fra servicesektoren, som lige nu er hårdt ramt af krisen.

Man kan også afsætte midler til efteruddannelse, så en del af arbejdsstyrken kan være på betalt efteruddannelse. Ufaglærte bør have førsteprioritet. Initiativet kan også fint suppleres med at give arbejdsløse bedre muligheder for at opkvalificere sig, mens de er arbejdsløse.

What ever it takes

De danske politikere har vist ansvar og givet sig selv plads til at gøre *what ever it takes*. Vi skal så helskindet gennem krisen som muligt. Den gode nyhed er, at andre lande også vil skrue op for de finanspolitiske lempelser.

” *Det er et nybrud i forhold til den sparekurs man både herhjemme og i EU valgte i kølvandet på finanskrisen.*

Erik Bjørsted, cheføkonom i AE

Selv Tyskland, som har været kendt som hardlinere, og som har været store tilhængere af balance på de offentlige budgetter (*die schwarze Null*), er vågnet op. Nu vil de lempe finanspolitikken.

Det er et nybrud i forhold til den sparekurs, man både herhjemme og i EU valgte i kølvandet på finanskrisen. Den nye kurs giver os langt bedre muligheder for, at vi kan rejse os hurtigere efter nedturen, end vi kunne efter finanskrisen. Det skal vi benytte os af.

Når hverdagen så melder sig igen efter coronakrisen, kunne vi passende huske os selv på, hvor sund statens økonomi er. Vi har stadig en grøn omstilling, der skal findes penge til.

Bragt af [Netavisen Plo](#) den 24. marts 2020